

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 25/2001 vp

Hallituksen esitys osuuskuntalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä lokakuuta 2001 lähettäessään hallituksen esityksen osuuskuntalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 176/2001 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi talousvaliokuntaan samalla määrännyt, että lakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen, oikeusministeriö
- rikostarkastaja Kimmo Markkula, keskusrikospoliisi
- asianajaja Jyrki Tähtinen, Suomen Asianajajaliitto
- lakiasianjohtaja Olavi Leppänen, Pellervo-Seura.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi osuuskuntalaki, jolla kumotaan vuodelta 1954 oleva osuuskuntalaki. Tarkoituksena on saattaa osuuskuntien yhteisöläinsäädäntöön perustuvat toimintaedellytykset nykyaikaisen yritystoiminnan vaatimusten mukaisiksi. Osuuskunnan perustamista ja hallintoa helpotetaan sekä edistetään jäsen- ja sijoittajarahoituksen hankintaa. Ehdotuksella pyritään myös lisäämään osuuskuntamuodon käyttökelpoisuutta uusosuustoiminnaissa.

Osuuskuntien toimintaedellytyksiä parannetaan lisäämällä sääntelyn tahdonvaltaisuutta. Osuuskunnan jäsenten, sijoittajien, velkojien ja muiden etutahojen asemaa parannetaan selventämällä sääntelyä ja korostamalla osuuskunnan tiedonantovelvollisuutta.

Osuuskunnan keskeiset tuntomerkit säilyvät ennallaan. Näitä ovat esimerkiksi osuuskunnan tarkoituksena oleva jäsenten talouden tai elinkeinon edistäminen, jäsenten oikeus osuuskunnan palveluiden käyttämiseen, jäsenen rajoitettu vastuu sekä oletettavissa säännökset jäsenistön ja osuuspääoman vaihtuvuudesta, jäsen ja ääni -periaatteesta, ylijäämän käyttämisestä ja purkautuvan osuuskunnan säästön jakamisesta.

Jäsenen asemaa selvennetään ja oikeussuojaa parannetaan säännöksillä, jotka koskevat jäsenen eroamista ja erottamista, osuuskunnan tiedonantovelvollisuutta ja osuuskunnan kokouksen päätöksentekoa.

Osuuskunnan velkojien ja muiden sivullisten suojaa parannetaan tilinpäätösvaatimuksilla, jotka helpottavat osuuskuntien ja osakeyhtiöiden tilinpäätösten vertailua. Ehdotuksessa on otettu

huomioon muun muassa osuuspääoman vaihtuvuuteen liittyvät erityispiirteet. Osuuskunnan johdon, tilintarkastajien ja jäsenten vahingonkorvausvastuu ja rikosoikeudellinen vastuu eh-

dotetaan säänneltäväksi vastaavalla tavalla kuin osakeyhtiössä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Esityksessä ehdotetaan osuuskuntia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta säätämällä uusi osuuskuntalaki. Uudistuksen tavoitteina on nykyaikaistaa sääntely vastaamaan yritystoiminnan vaatimuksia sekä helpottaa osuuskunnan perustamista ja hallintoa ja edistää jäsen- ja sijoitusrahoituksen hankintaa.

Lakivaliokunta on asian käsittelyssä keskittynyt toimialansa mukaisesti konkurssia, yritys-saneerausta, vahingonkorvausvastuuta sekä rikos- ja prosessioikeutta koskeviin säännöksiin. Osuuskunnan johdon, tilintarkastajien ja jäsenten vahingonkorvausvastuu ja rikosoikeudellinen vastuu ehdotetaan säänneltäväksi vastaavalla tavalla kuin osakeyhtiössä. Osuuskunnan jäsenen asemaa selvennetään ja oikeussuojaa parannetaan säännöksillä, jotka koskevat jäsenen eroamista ja erottamista, osuuskunnan tiedonantovelvollisuutta ja päätöksentekoa. Käsittelemiltään osin valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa oman toimialansa osalta lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Rangaistussäännökset

Osuuskuntalain 22 luku sisältää rangaistussäännökset. Säännöksiä ehdotetaan uudistettavaksi mm. velkojen suojan parantamiseksi. Valiokunta pitää ehdotuksia asianmukaisina ja rikosoikeudellisen vastuun laajentamista ja täsmentämistä tarpeellisena. Osuuskuntalakiin ehdotetaan sisällytettäväksi myös vankeusuhkaisia rangaistussäännöksiä. Tältä osin ehdotus poikkeaa rikoslain kokonaisuudistuksessa noudatetusta keskittämisperiaatteesta, jonka mukaan vankeusuhkaiset rangaistussäännökset keskitetään

rikoslakiin. Valiokunta pitää asianmukaisena, että rangaistussäännösten sijoittelua arvioidaan myöhemmin uudelleen rikoslain kokonaisuudistuksen aikana.

Säästökassarikosta ja säästökassarikkomusta koskevat säännökset on uudistettu ottaen huomioon uusi luottolaitos- ja arvopaperimarkkina-lainsäädäntö. Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty valiokunnan huomiota osuuskauppojen säästökassatoiminnassa ilmenneisiin epäkohtiin. Valiokunta toteaa tämän johdosta, että säästökassatoiminta on parhaillaan arvioitavana valtiovarainministeriössä. Valmisteltavana on pankkipalveluiden tarjoamista koskevan sääntelyn muuttaminen, jonka yhteydessä harkitaan osuuskauppojen osuuskassatoiminnan sääntelyn kumoamista. Tämän johdosta esimerkiksi rangaistussäännösten perusteellinen tarkastelu ei ole tässä yhteydessä tarkoituksenmukaista.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Osuuskuntalaki

21 luku. Säästökassatoiminta

6 §. Säästökassatoiminnan markkinointi. Pykälän 2 momentin mukaan markkinatuomioistuim voi kieltää osuuskuntaa markkinoimasta säästökassatoimintaansa lain vastaisella tavalla tai uudistamasta sellaista taikka siihen rinnastettavaa markkinointia. Hallituksen esityksessä HE 105/2001 vp markkinaoikeuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi ehdotetaan perustettavaksi uusi erityistuomioistuim, markkinaoikeus. Uuden tuomioistuimen perustamisen myötä markkinatuomioistuim lakkautetaan ja sille nykyisin kuuluvat tehtävät siirtyvät markkinaoi-

keudelle. Esityksestä antamassaan mietinnössä lakivaliokunta on puoltanut tuomioistuinorganisaation uudistamista (LaVM 23/2001 vp). Eduskunnan täysistunto ei ole vielä käsitellyt lakiehdotuksia. Mikäli lakiehdotus hyväksytään lakivaliokunnan mietinnön mukaisena, on 2 momenttiin tehtävä markkinatuomioistuimen lakikauttamisesta ja markkinaoikeuden perustamisesta johtuva muutos.

Laki markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä

Edellä mainitussa esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä. Esitykseen sisältyvän 2. lakiehdotuksen 1 luvun 2 §:n 8 kohdan säädösviittaus sekä 2 luvun 3 §:n 1 momentin 7 kohta ja 11 § on kirjoitettu käyttäen nyt käsiteltävänä olevan esityksen 1. lakiehdotuksen käsitteistöä. Sovittaakseen yhteen mainitun ja nyt käsiteltävänä olevan

esityksen, valiokunta on edellä mainitussa mietinnössään ehdottanut, että nämä säännökset muutetaan vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Mikäli eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen lakivaliokunnan mietinnön mukaisena, on mainittuja säännöksiä tämän esityksen yhteydessä tarkistettava. Tämän johdosta valiokunta esittää, että talousvaliokunta ehdottaa tarvittaessa hyväksyttäväksi uuden lakiehdotuksen markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain muuttamisesta. Lakiehdotuksessa on esitettävä muutettavaksi mainittuja säännöksiä niin, että ne vastaavat uuden osuuskuntalain säännöksiä.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta kunnioittavasti esittää talousvaliokunnalle

että talousvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Henrik Lax /r	Kari Myllyniemi /kesk
vpj.	Matti Vähänäkki /sd	Kirsi Ojansuu /vihr
jäs.	Sulo Aittoniemi /alk	Veijo Puhjo /vas
	Leena-Kaisa Harkimo /kok	Susanna Rahkonen /sd
	Erkki Kanerva /sd	Tero Rönni /sd
	Toimi Kankaanniemi /kd	Mauri Salo /kesk
	Annika Lapintie /vas	Marja Tiura /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Timo Tuovinen.